

SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI OG PERSONALHISTORIE GENNEM 75 AAR (1879-1954)

STIFTELSE OG UDVIKLING

AF

BJØRN KORNERUP

1. 75 Aar er et langt Aaremaal i et fagligt Selskabs Historie. Gennemgaar man Rækken af vore øvrige litterære Selskaber, er der kun faa, der kan se tilbage paa en uafbrudt Virksomhed i saa stort et Tidsrum. Der kan derfor være god Grund til at standse et Øjeblik i Dagens Arbejde for i Beskedenhed og Taknemmelighed at mindes, hvad det er lykkedes at udrette i de svundne Aar i *Samfundet for dansk Genealogi og Personalhistorie*.¹

Det ligger aabenbart som en dyb Drift i den menneskelige Natur at ville vide Besked om sin Slægt, om sine Forfædre, for derigennem at lære Baggrunden for den enkeltes Liv at kende. Hos visse Folkeslag bliver denne Drift en fremherskende Ejendommelighed, man behøver saaledes blot at tænke paa de islandske Slægtssagaer. Ogsaa i Danmark kan man pege paa mange Spor af, at man tidligt har syslet med Slægtshistorie og i Stilhed samlet Bidrag til Oplysning herom. Optegnelser i Familiebibler og Slægtsbøger vidner i denne Retning. I det 16., 17. og 18. Aarhundrede var det dog fortrinsvis Adels- og Præstehistorie, man beskæftigede sig med.²

¹ Nærværende Oversigt hviler især paa, hvad der findes meddelt i *Personalhistorisk Tidsskrift* (P.T.) og i *Forhandlingsprotokollen* for 1879-1954. Bortset fra denne sidste er „Samfundets“ Arkiv fra før 1918 ikke bevaret, for Tiden efter 1918 er det afgivet til Rigsarkivet. En Oversigt over de første 25 Aars Historie er givet af H. J. Huitfeldt-Kaas i P.T. 5. R. II, 1-7.

² Jvfr. hertil Albert Fabritius og Harald Hatt, *Haandbog i Slægtsforskning*, 1943, S. 9 ff. Albert Fabritius, *Dansk Genealogi og Personalhistorie i nyere Tid* i „*Ætt og By*“, Oslo 1944, S. 65-115.

Da JACOB LANGEBEK 1745 stiftede det Selskab, som nu bærer Navnet *Det kgl. danske Selskab for Fædrelandets Historie*, var det et af de Maal, han stillede sig og Selskabet – som han siger –: „at frie deres Navne fra Forglemmelse, som enten i henseende til Lærdom, Viisdom, Rigets Tieneste, Gavnildhed, eller i andre Maader have gjort sig vel fortiente af Fædernelandet“.¹ I de første Rækker af Selskabets berømte Tidsskrift *Danske Magazin* vil man da ogsaa finde mangfoldige Bidrag til Oplysning om enkelte Personligheder og Slægter. Et endnu mere specielt personalhistorisk Øjemed havde det af Klokkeren OLUF BANG 1777 stiftede *Kongelige Danske Genealogisk-Heraldiske Selskab*, der hovedsageligt skulde give sig af med Adelsgenealogi. Da dette Selskab efter en Aarrækkes kraftig Livsudfoldelse var ved at sygne hen, følte det naturligt, at det 1810 sammensmeltedes med Danske Selskab. Et tredie Selskab, der ligeledes skulde have til Opgave at fremme Personalhistorien, opstod 1839, da en Kreds af Mænd med Historikeren H. M. VELSCHOW og Genealogen J. C. L. LENGNICK i Spidsen stiftede *Det genealogisk-biographiske Selskab*. Selskabet vilde dog aldrig rigtig trives og naaede kun at faa udgivet eet Bind af det forøvrigt værdifulde *Genealogisk og biographisk Archiv* (Nr. 1–8, 1840–49).

2. Dette Selskab, der kun fik en saa stakket Livstid, er den nærmeste Forgænger for vort Samfund, der i flere Henseender blev dets Arvtager. Jo længere man kom ned i det 19. Aarhundrede, mærkedes paa mange Omraader en stærkere og stærkere Trang til at organisere sig for i Fællesskab at virke for Løsningen af de Opgaver, som den enkelte ikke alene kunde magte. Ogsaa den personalhistoriske Forskning fulgte den almindelige Udviklingslinie, som det kom til Udtryk, da en Kreds af interesserede Mænd den 22. September 1879 enedes om at stifte *Samfundet for dansk-norsk Genealogi og Personalhistorie*.

Navnet viser, at man ikke blot vilde beskæftige sig med dansk Personalhistorie, men ogsaa havde Blikket henvendt paa vort gamle Broderland. Det maa sikkert siges at have været i høj Grad naturligt i 1879. Der bestod den Gang et meget nært Arbejdsfællesskab mellem en Række danske og norske Historikere, og de to Landes Kulturer følte endnu langt stærkere som en Art Fællesbo, hvis Historie man ved forenede Kræfter burde udforske. Men lige saa naturligt maatte det være, at man mange Aar senere skred til en Opløsning af den gamle Forbindelse. Det unge Norge, der 1905 havde opnaaet politisk Selvstændighed, maatte forstaaeligt nok ønske paa det kulturelle Om-

¹ Danske Magazin I, 61, jvfr. S. 7, 227, 258, 264, 289.

raade at følge sin egen Linie. Dette kom ogsaa til at gælde den personalhistoriske Forskning, og efter adskillige Forhandlinger besluttede man i 1927 at opgive den hidtidige Forbindelse og at lade hvert Land varetage sine Interesser paa dette Omraade. Man maa derfor nu nøjes med paa Afstand at følge hinandens Virksomhed og drage Nytte af det Arbejde, hvert Land for sig er i Stand til at yde i Bevidstheden om, at der ikke kan tænkes at komme nogen Tid, da man ikke historisk set fra begge Sider maa bygge paa det fælles Grundlag.¹

1879 tog Tingene sig imidlertid anderledes ud, og det har sikkert været af betydelig Værdi, at dansk og norsk personalhistorisk Forskning den Gang kunde finde sammen i een Organisation og i en lang Aarrække i Fællesskab arbejde paa at løfte Fortidens Arv. Tidens hele Betragtningssmaaade gav sig ogsaa Udslag i det nye Selskabs Organisationsform, idet dets Ledelse deltes i en dansk og norsk Bestyrelse med hver sin Formand (med tilhørende Skriftudvalg), der dog tilsammen skulde danne en Helhed.

3. Hvis man stiller det Spørgsmaal: hvem har taget Initiativet til „Samfundets“ Stiftelse?, maa Svaret afgjort blive: det har den fortræffelige Genealog, Assistent, siden Justitsraad, SOFUS ELVIUS (1849–1921). Baade Selskabets Mødeprotokol og andre samtidige Vidnesbyrd² godtgør dette med fuldkommen Vished, hvorfor man da ogsaa ved Jubilæet 1954 har følt det som en ubetinget Pligt at hædre hans Minde.³

Allerede i 1878 havde Elvius saa smaat begyndt at arbejde med Tanken om at faa oprettet et personalhistorisk Selskab, og da han i Paasken 1879 ved et Besøg i Vaabensted havde haft Lejlighed til nærmere at drøfte Sagen med den fremragende Præstehistoriker Sognepræst, senere Provst, IMMANUEL BARFOD († 1896), tog Planerne fastere Form. Barfod skrev et Udkast til en almindelig Indbydelse til at oprette et saadant Selskab, og ved en privat Sammenkomst i Elvius' Hjem den 6. Maj 1879 besluttede et snævrere Udvalg at rette Henvendelser til en Række fremtrædende Personligheder, der kunde anses

¹ P.T. 9. R. I, 1–3, 158. En nødvendig Følge af Adskillelsen 1927 var, at „Samfundets“ Navn maatte ændres til det nu gældende. – I den følgende Oversigt vil der kun undtagelsesvis blive taget Hensyn til Udviklingen i den norske Afdeling af „Samfundet“.

² Jvfr. nedenfor S. X, XXII f.

³ Paa Jubilæumsdagen nedlagde Formanden og Sekretæren en Krans paa Stifterens Grav paa Frederiksborg Kirkegaard. Om Elvius se P.T. 7. R. IV, 299; VI, 212.

for særlig interesserede, for at faa dem til at tiltræde Planen. Der dannedes samtidigt et foreløbigt Forretningsudvalg bestaaende af Gehejmelegationsraad A. Skrike, Kontorchef, Kammerjunker Otto Algreen-Ussing og Sofus Elvius. Den sidstnævnte rejste i Løbet af Sommeren til Norge for her at vinde Tilhængere for sin Plan, og i Juni 1879 udsendtes Indbydelser til den paatænkte Kreds af Mænd.

Da aabenbart et betydeligt Antal af disse kunde slutte sig til Tanken, udgik der i Juli s. A. en trykt Indbydelse til at stifte „et Samfund for norsk-dansk Genealogi og Personalhistorie“, idet man betonede, at Erfaringen havde lært, at der paa dette Omraade i begge Riger var „en følelig Trang tilstede til gjensidig Samvirken, hvor det gjælder om at bringe noget helt ud af et med Flid og Omhu stykkevis samlet Stof til denne eller hin Slægts Genealogi“. Man haabede at kunne vinde 3-400 Medlemmer inden Høsten, saaledes at Selskabet kunde træde i Virksomhed i 1880. Paa et særligt Bilagsblad meddeltes det, at det nye Samfunds Formaal skulde være „at nære og udvikle Sandsen for det personalhistoriske og genealogiske Studium hos dets Dyrkere i og udenfor de Lærdes Kreds og at lette Adgangen til at indhente de Oplysninger, de maatte savne“. Dette Formaal skulde virkeliggøres dels ved Udgivelsen „af et Tidsskrift, der væsentligst skal indeholde Bidrag til norsk-dansk Personalhistorie og Genealogi af hidtil utrykte Kilder“, dels ved lejlighedsvis Udsendelse af særskilte Skrifter, der behandlede Emner fra de nævnte Omraader. Samfundet skulde repræsenteres af et „Samfundsraad“ [3: Bestyrelse] bestaaende af ni norske og ni danske Medlemmer, første Gang valgte af Indbyderne, senere supplerende sig selv. Desuden skulde der af Samfundsraadet vælges en „Bestyrelse“ [3: Skriftudvalg] for hvert af Rigerne, der skulde have den daglige Ledelse af Selskabets Virksomhed.¹ Hvert tiltrædende Medlem skulde betale Kr. 1,50 i Indskrivningspenge, medens det aarlige Medlemskontingent fastsattes til Kr. 6,00. – Henvendelsen var undertegnet af 50 gode Mænd i Danmark og Norge (samt een svensk, Præstehistorikeren S. Cavallin).²

Indbydelserne slog godt an, og den 22. September 1879 mødtes en

¹ Fra Mødet 10. Juni 1885 ombyttedes Navnet „Samfundsraad“ med det nu brugelige „Bestyrelse“, og det bekræftedes, at Skriftudvalgets Medlemmer skulde have Sæde heri, som det var blevet bestemt ved skriftlig Afstemning 1882 (P.T. III, Tillæg S. 42). Den 5. Novbr. 1889 vedtoges det, at Sekretæren eo ipso skulde være Medlem af Bestyrelsen.

² Eksemplarer af de originale Cirkulærer indheftede i Rigsarkivets 2. Afdelings Eksemplar af P.T. I.

Kreds af Indbyderne hos Kongens Kabinetssekretær, Gehejmeetatsraad J. P. TRAP. Da der ogsaa ved Elvius' Rejse var opnaaet gode Resultater i Norge, maatte „Samfundets Stiftelse derved antages for sikkert“. Man vedtog derfor at lade en Indbydelse til at indtræde i „Samfundet“ udgaa til „et større Antal Mænd i højere sociale Stilling“. Desuden konstituerede Selskabet sig med Gehejmeetatsraad Trap som Formand, Biskop, Dr. theol. C. T. Engelstoft, Gehejmelegationsraad A. Skrike, Kammerherre, Amtmand M. H. Rosenørn, Hofmarskal, Kammerherre Carl Løvenskiold, Sognepræst, Dr. phil. H. F. Rørdam, Kammerjunker O. Algreen-Ussing, Raadstuearkivar, Dr. phil. Oluf Nielsen samt Sofus Elvius (den sidste tillige som Sekretær) som Medlemmer af „Samfundsraadet“. Af de her nævnte maa særlig fremhæves Dr. H. F. RØRDAM. Det maa sikkert siges, at det var en betydelig Støtte for det unge Selskab at turde regne med en Mand som Rørdam, der gennem mere end 20 Aars Virksomhed som Udgiver af „Kirkehistoriske Samlinger“ sad inde med en sjældent rig Erfaring, og som ved sit allerede den Gang omfattende Forfatterskab havde gjort en saa betydelig Indsats ogsaa inden for Personalhistorien.

Den 1. Oktober 1879 udsendtes den ovennævnte Indbydelse til Offentligheden væsentlig af samme Indhold som de tidligere specielle Indbydelser,¹ og allerede paa Mødet den 17. Oktober 1879 kunde Elvius meddele, at der havde tegnet sig ca. 320 Medlemmer fra Danmark og Norge. Samtidig bestemtes det – efter Forslag af Rørdam –, at den daglige Ledelse af Selskabets Forretninger skulde betroes Sekretæren (Elvius), der tillige skulde være Redaktør af det paatænkte Tidsskrift. Til at bedømme Bidrag, der agtedes optaget i dette, nedsattes en særlig „Skriftkomité“, bestaaende af Rørdam, Oluf Nielsen og Biblioteksassistent, senere Rigsarkivar, C. F. Bricka. I December 1879 forelaa der Meddelelse om, at ogsaa den norske Del af „Samfundet“ havde valgt sit Samfundsraad og sin Skriftkomité. Bureauchef W. Lassen var valgt til norsk Formand.

4. Naar et nyt litterært Selskab skal stiftes, vil der næsten altid vise sig en Del Begyndervanskeligheder, som maa overvindes, før alt kan komme i en fast Gænge. Dette var ogsaa Tilfældet med det ny-stiftede personalhistoriske Selskab. Foruden tidtagende, til Dels besværlige Overvejelser vedrørende Selskabets Organisation og Tidsskriftets indre og ydre Skikkelse voldte især Forholdet til Selskabets

¹ Original indheftet i Rigsarkivets 2. Afdelings Eksemplar af P.T. I.

egentlige Stifter SOFUS ELVIUS Vanskeligheder i det første Aarstid, der blev en temmelig stormfuld Periode.

Elvius var levende optaget af det unge Selskabs Ve og Vel, men han besad næppe de Evner og Egenskaber, som var fornødne for at faa Skuden flot. En god Støtte havde han dog i H. F. RØRDAM, der som nævnt i væsentlig Grad havde udvirket, at han kom til at indtage den Plads i Selskabet, som blev ham til Del, og en bevaret, ret fyldig Brevveksling mellem Rørdam og ham fra 1879-80 viser, hvorledes Rørdam med den mest levende Interesse fulgte det nye Selskabs Udvikling, og hvorledes Elvius bestandig tyede til ham for at hente Raad og Vejledning. For Rørdam var det næppe altid let at holde sin noget egensindige Klient i det rette Spor.¹

Inden længe blev Elvius inden for Murene Genstand for skarp Kritik. Særlig synes den at være udgaaet fra C. F. BRICKA, hvem det var lykkedes Rørdam at faa overtalt til at indtræde i Bestyrelsen (Skriftudvalget)², og gennem Brickas Breve til Rørdam kan man følge hans voksende Misfornøjelse.³ Allerede i November 1879 ytrer Bricka sine Tvivl, om Elvius var i Besiddelse af det tilstrækkelige organisatoriske Talent, ligesom han i det hele ikke var tilfreds med Selskabets Organisationsform. Ved Nytaarstid 1880 var Situationen aabenbart saa spændt, at Rørdam overvejede at udtræde af Bestyrelsen, hvad Bricka paa det indstændigste advarede mod og fik afværget. Formanden J. P. Trap synes oprindeligt nærmest at have staaet paa Elvius' Side, men mistede mere og mere Tiltroen til ham.⁴ Den 14. Januar 1880 kunde Elvius bittert skrive til Rørdam, at man nu forhandlede om at „indskrænke min Stilling til en Skrivers eller Buds“. Kun to Dage senere skrev han – til stor Overraskelse for den intetanende Bestyrelse – et Brev til Trap om at maatte afgaa som Sekretær. Brevet blev dog ikke afleveret; men en mundtlig Forhandling med Trap førte til en ydre Afspænding, skønt de indre Modsætninger vedblev at bestaa.

Elvius klagede over, at Selskabet var blevet for „fornemt“. Man havde efter hans Opfattelse i alt for høj Grad lagt Vægt paa – som han skrev til Rørdam den 22. Januar 1880 – efter M. H. Rosenørns

¹ Rørdams Breve til Elvius i Det kgl. Bibliotek, Utilg., Elvius' Pap. 16 a; Elvius' Breve til Rørdam i Ny kgl. Saml., 4°, 2987.

² Rørdams Brev af 18. Oktbr. 1879 til Elvius.

³ Ny kgl. Saml., 4°, 2987 (Brev af 11. Novbr. 1879). Ny kgl. Saml., 4°, 2996 (Koncept til Brev af 22. Decbr. 1879).

⁴ Brev af 28. Decbr. 1879 fra Rørdam, af 6. Jan. 1880 fra Bricka.

Raad at faa „pæne Mænd“ ind i Samfundsraadet. „Ulykkeligvis ere „pæne Mænd“ ikke altid duelige Mænd og heller ikke altid paalidelige, et Par af de Herrer have bevæget sig saalænge i Hof- og Diplomatlufden, at de ligesaa let gaa fra deres givne Ord, som vi andre tage en Frakke af eller paa, og at de saa skyde dem ind under høj Alder og svækket Hukommelse, hjælper jo intet i Realiteten.“ Han haaber, at dette nu ogsaa er gaaet op for Bricka, og hævder iøvrigt, at Tyngdepunktet i Selskabet maa ligge hos Skriftudvalget og Redaktionen. Ellers maa man frygte, at hele Foretagendet vil falde sammen.

Samtidig ulmede Misfornøjelsen hos Bricka. Han fandt, at Elvius ikke optraadte loyalt, og at han „aldeles ikke kan magte Forretningerne“ (som Redaktør). Bricka var heller ikke tilfreds med Trap, som han ansaa for despotisk og betænkt paa sin egen Fordel. Det harmede ham saaledes, at Trap havde faaet sat igennem, at Tidsskriftet skulde trykkes hos hans Søn (Hoffensberg og Traps Etablissement). „Over Elvius udøver Trap til sine Tider et aldeles uberettiget Tyranni“. Selv overvejede han, hvis denne Tilstand vedvarede – at tage sin Hat og gaa sin Vej. „Men saa gaar jeg ogsaa og nøjes ikke med at udstede Trusselsbreve.“¹

Baade Bricka og Elvius klagede saaledes deres Nød for Rørdam, der fra sit forholdsvis fjerne Opholdssted – Brændekilde i Fyen – ikke saa anden Udvej end saa vidt muligt skriftlig at søge at gyde Olie paa de oprørte Bølger. Han formanede indtrængende Elvius til korrekt at rette sig efter Bestyrelsen (Skriftudvalget) og saa lidt som muligt at indblande andre i dennes Anliggender, „men derimod sætte det som Deres Opgave loyalt at udføre de i Bestyrelsens Møder fattede Beslutninger, da det ellers tør forudses, at den ikke længe vil holde sammen“. Specielt henlede han Opmærksomheden paa det ønskelige i at tage Hensyn til Bemærkninger og Raad fra Bricka, at han ikke sku'de blive ked af sin Stilling, „hvilket vilde være til det største Tab for Samfundet“. Forøvrigt indskærpede Rørdam, at det nye Tidsskrift burde fremtræde i enhver Henseende ulasteligt, og at man burde vise stor Sparsommelighed. Fra sin egen Virksomhed ved „Kirkehistoriske Samlinger“ vidste han, hvad en nøjagtig og sparsommelig Administration betød.²

Rørdams Indgriben fik ikke den tilsigtede Virkning. Hertil kom, at Elvius i Slutningen af Januar blev alvorligt syg og maatte indlægges

¹ Breve til Rørdam af 18. og 28. Januar 1880.

² Brev af 20. Januar 1880.

paa Hospital. Bricka maatte da for en Tid træde til og i Elvius' Sted tilrettelægge Udgivelsen af Tidsskriftet. Samtidig fik han et nærmere Indblik i Elvius' Kvalifikationer og blev mere og mere forstemt. Den 12. Februar klager han igen sin Nød til Rørdam. Elvius er efter hans Opfattelse „aldeles ubrugelig som Redaktør“. Han er indskrænket, upraktisk, meget uordentlig og konfus og begaar den ene Taabelighed efter den anden. „Vi kunne rent ud sagt ikke være bekendte at have hans Navn staaende paa vort Titelblad.“ Men hvorledes blive af med ham? Han ser ingen anden Udvej dertil, end at Rørdam, Oluf Nielsen og han selv skulde opfordre Elvius til at trække sig tilbage, men han beder Rørdam skrive Afskedsbrevet, „thi jeg frygter, at min Pen vilde være for skarp“.

Rørdam veg aldrig tilbage for at gøre, hvad han ansaa for at være sin Pligt. I Stedet for at skrive et Fællesbrev foretrak han at skrive til Elvius i sit eget Navn, da han fuldt ud erkendte sit Ansvar som den, der nærmest havde foranlediget hans Antagelse som Redaktør. I en meget besindig og hensynsfuld Tone gjorde han ham opmærksom paa, at hele Skriftudvalget var enigt om, at Redaktørarbejdet „ikke ret“ laa for Elvius, hvorfor han henstillede til ham af Helbredsgrunde at begære Fritagelse for disse Forretninger.¹ – Brevet blev sendt til Bricka, for at det senere, naar Elvius var blevet rask nok, kunde overleveres til ham.

Det var kendeligt nok Bricka en stor Lettelse, at Rørdam havde paataget sig Byrden ved alene at skrive dette Brev, og faa Dage senere (den 20. Februar 1880) takkede han Rørdam for „den i Sandhed smukke og hensynsfulde“ Maade, hvorpaa han var gaaet til Værks. Samtidig havde man efter Forhandlinger med Trap og Oluf Nielsen valgt Arkivassistent FR. KRARUP til Elvius' Efterfølger som Redaktør. Aabenbart har det dog pint den ærlige Bricka at have Brevet liggende hos sig – ikke uligt Opsigelsesbrevet til Christiern II! –, medens han vedblivende maatte lade som ingenting og indtil videre føre forskellige Forhandlinger med Elvius.

Den 22. Februar modtog Elvius det fatale Brev, idet man havde valgt – maaske ikke helt taktfuldt – at lade hans designerede Eftermand Fr. Krarup overbringe det. Fra hans Haand foreligger der en Skildring af dette Optrin. Krarup havde været forberedt paa „en noget hysterisk

¹ Rørdams udaterede Koncept til Afskedsbrevet skrevet paa en tidligere brugt Konvolut som Bilag ved Brickas Brev af 12. Februar 1880 til Rørdam (Ny kgl. Saml., 4°, 2987). Originalen er ikke paatruffet blandt Elvius' Papirer. Jvfr. Tilæg Nr. 4.

Modtagelse“, der heller ikke udeblev, men det gik bedre end ventet. „Dog opfattede jeg det som et heldigt Tegn, at Passionerne formede sig i noget dramatiske Fagter, og at Ordstrømmen flød over i megen unyttig Brede“, skriver han til Rørdam.¹ Bricka skildrer dog, hvorledes Brevet bragte Elvius „i Fyr og Flamme“. Han vilde ikke afgaa, men indtil videre lade en Vikar – [H. F.] Grandjean – bestride Forretningerne, men denne Udvej afvistes bestemt af Trap. Endelig fik man Elvius nogenlunde beroliget, og han opgav at betragte den hele Aktion „som sort Forræderi“. Han bekvemmede sig endog til at skrive et Brev med Anmodning om at afgaa som Redaktør.²

Dette Brev kom for saa vidt for sent. Den 3. Marts 1880 afholdtes et Bestyrelsesmøde, hvor det efter Traps Forslag blev vedtaget, at Elvius skulde afgaa baade som Redaktør og Sekretær og i begge Beføjelser afløses af Krarup. Efter Brickas Skildring nærrede Trap nu „en saa afgjort Mistillid til Elvius“, at Bricka ikke vovede at foreslaa, at denne dog skulde vedblive at virke som Sekretær, saa meget mindre som det maatte erkendes, at alle Forretninger, der krævede Omsigt og Orden, laa „over den stakkels konfuse Elvius' Evner“. For aabenbart at forsukre den bitre Pille noget tilstod man ham et Vederlag paa Kr. 300 samt tilstillede ham en Skrivelse, hvori der af Formanden udtaltes en Tak for hans Virksomhed i „Samfundets“ Tjeneste. Desuden bevarede han sin Plads i Bestyrelsen (Samfundsraadet), og lidt senere blev han gjort til kontingentfrit Medlem.

Exiit Elvius. Der kan hvile et vist tragisk Skær over hans Skæbne, men det kan næppe bestrides, at han ikke egnede sig til den Post, han troede sig voksen. Han var sikkert ogsaa for ensidigt genealogisk orienteret til at magte at redigere et personalhistorisk Tidsskrift. For Bricka var hans Afgang en Befrielse. Den 25. Marts 1880 skriver han til Rørdam: „ovenpaa Elvius's forvirrede og forvirrende Virksomhed, som ved Rastløshed søgte at erstatte Mangelen paa Alvor og Grundighed . . . er der fulgt en saare behagelig Tid med Ro og Fred“. Rørdam havde den trufne Afgørelse personlig gjort ondt, og som den billigt tænkende Mand han var, formanede han alvorligt den nye

¹ Brev af 23. Februar 1880 (Ny kgl. Saml., 4°, 2987). I et Brev, dateret „Communchospitalet 27 Febr. 1880“, fra Elvius til Fr. Krarup, hedder det, at da han kunde antage, „at det ikke var Hensigten med Deres to Besøg at tilføje mig personlige Krænkelser, maa jeg meddele Dem, at det kun var mod saadanne, at jeg ansaa mig nødsaget til at væge mig ved at komme med meget stærke Udtalelser“ (Brev i min Besiddelse).

² Brickas Brev af 25. Marts 1880. Elvius' Afskedsbegæring i Tillæg Nr. 6.

Redaktør Fr. Krarup til at gøre, hvad han kunde, „for at Bruddet ikke bliver ulægeligt. Thi Elvius har gjort saa overordentlige Anstrængelser, at det vilde være utaknemmeligt ganske at udskyde ham af Virksomheden for det Samfund, som han dog egentlig har stiftet“.¹

For Elvius var Afgørelsen et tungt Slag. Længe vedblev han at klage over den Uret, han mente var ham overgaaet; i 1881 forsøgte han endog at aabne en Pressepolemik mod Selskabet, og til det sidste følte han sig som en bitter Mand.² Saa vidt vides, fandt han kun Medhold hos Immanuel Barfod, der gav sin Harme Luft i et temperamentsfuldt Brev til sin gamle Ven Rørdam. Da hans aabenhjertige Udtalelser fortjener at kendes, skal hans Brev meddeles i Tillægget.³

5. Da den stormfulde Periode var til Ende, kunde man skride til Udgivelsen af det første Hefte af *Personalhistorisk Tidsskrift*, hvoraf første Bind forelaa afsluttet med Trykkeaar 1880 og med Fr. Krarups Navn som Redaktør. Ved Aarets Udgang kunde det nye Samfund regne med ca. 620 Medlemmer i Danmark og Norge. Det er ikke uden Interesse at kaste et Blik paa den første Medlemsliste for at danne sig en Forestilling baade om hvilke Mennesker, som havde søgt Optagelse i „Samfundet“, og om de sociale Kredse, hvori det i Begyndelsen fandt Tilhold.

Først og fremmest maa det siges, at Embedsstanden sluttede godt op om det nye Selskab. Ikke mindst gælder det en Række historisk interesserede Præster. Med de fire Biskopper C. F. Balslev i Ribe, G. P. Brammer i Aarhus, C. T. Engelstoft i Odense og D. G. Monrad i Nykøbing F. som Fløjtmænd samledes saaledes i det unge „Samfund“ Præster som Vilhelm Bang, Immanuel Barfod, Chr. H. Brasch, A. Crone, E. Høyer Møller, A. Jantzen, E. Mau, A. H. Nielsen, J. C. Schurman, S. V. Wiberg o. fl. De flankeredes af Repræsentanter fra den verdslige

¹ Rørdams Brev af 4. Marts 1880 til Krarup (i min Besiddelse). Samme Vurdering hævdede Rørdam i Brev af 22. Marts 1880 til ham selv.

² 1903 udtraadte Elvius af Bestyrelsen, og 1919 lod han meddele, at han ikke ønskede at deltage i Højtideligholdelsen af 40 Aars-Jubilæet (P.T. 7. R. VI, 212). – Den 27. Febr. 1880 skrev han i det ovenfor anførte Brev til Fr. Krarup: „Jeg skal benytte Lejligheden til paany at meddele Dem, hvad jeg alt sagde i Søndags, at Samfundet har paaført mig en Udgift af over 500 Kroner, saa at jeg endog af den Grund i det forløbne Aar har maattet leve fattigt, og at mit Sygeleje derfor ogsaa er besværlige[re] og langvarigere, end det ellers havde været nødvendigt“. – Om hans Angreb paa Selskabet se Bricka til Rørdam 1881 29. Marts. Dagens Nyheder 1881 13. Marts (Nr. 71).

³ Tillæg Nr. 7.

Embedsstand som de ekstraordinære Højesteretsassessorer, Konferensraaderne A. L. Drewsen og F. J. Fiedler, af fhv. Minister J. C. H. Fischer, Stiftamtmand E. Heltzen, Folketingets Formand, Borgmester C. Krabbe og Landstingets Formand, Højesteretsadvokat C. Liebe, Kunstakademiets Direktør, Etatsraad F. Meldahl, den senere Kabinettssekretær Fr. Rosenstand, Ordensskatmester, Kammerherre W. Johannsen, Kabinettssekretær J. P. Trap, Gehejmeetatsraad I. F. Schlegel og Formanden i Sø- og Handelsretten N. F. Schlegel, Arkitekten, Professor H. Storck, Juristen, Professor H. Matzen, Konferensraad, Justitiarius C. N. Tang. Fra Militærets Verden kan nævnes Generalerne I. W. A. Harbou, C. Hegermann-Lindencrone og H. A. T. Kauffmann. Heller ikke savnes Repræsentanter for det praktiske Liv: Bankdirektør Isak Glückstadt, Grossererne Bernhard og Heinrich Hirschsprung, Fabrikant, Etatsraad L. P. Holmblad, Brygger, Dr. phil. J. C. Jacobsen, Overretsprokurator J. H. Kalko, Grosserer Th. Plum, Generalkonsul Hendrik Pontoppidan i Hamburg (der straks tegnede sig som livsvarigt Medlem), Generalkonsul Johan Hansen, en Række Boghandlere, hvori blandt O. Wroblewski, F. V. Hegel, G. E. C. Gad.

I særlig rigt Tal havde Medlemmer af Godsejerstanden og den danske Adel indmeldt sig. Der kan saaledes opregnes Mænd henhørende til Slægterne Arenstorff, Berner-Schilden, Bille Brahe, Carlsen, Collett, Danneskiold-Samsøe, Dinesen, Düring-Rosenkrantz, Estrup, Krag-Juel-Vind-Frijs, Juel, Juel-Brockdorff, Knuth, Lewetzau, Lowzow, Lunn, Løvenskiold, Moltke, Rantzau, Reedtz-Thott, Reventlow, Rosen, Rosenkrantz, Rosenørn, Rosenørn-Lehn, Scavenius, Schack, Scheel, Schøller, Sehested, Sehested-Juul, Skeel, Stampe, Trampe, Tutein, Wichfeld, Vind, Zytphen-Adeler.

Heller ikke Historikere og historiske Forfattere holdt sig tilbage. Blandt de førstnævnte forekommer saaledes Fr. Barfod, C. F. Bricka, Kr. Erslev, J. A. Fridericia, S. M. Gjellerup, A. Heise, Troels Lund, W. Møllerup, Oluf Nielsen, H. F. Rørdam, J. J. A. Worsaae, blandt de sidstnævnte Nicolai Bøgh, Edgar Collin, H. R. Hiort-Lorenzen, Anders Petersen, O. F. C. Rasmussen, P. F. Rist. Andre litterære Personligheder var Assyriologen, Professor Valdemar Schmidt og Rektor, Professor P. H. Tregder i Sorø. Af svenske Forskere kan nævnes Provst, Dr. S. Cavallin og Professor Martin Weibull, hvortil kom den fremragende tyske Historiker Professor D. Schäfer i Jena. Endelig indtraadte ogsaa enkelte Institutioner: Athenæum, Aalborg, Aarhus, Herlufsholm, Nykøbing, Randers og Ribe Skoler, nogle Stiftsbiblioteker, Studenterforeningen o. l. Alt i alt afspejler den første Medlemskreds i „Sam-

fundet“ paa karakteristisk Maade de kulturbærende sociale Lag i Datidens Danmark. Noget lignende gælder sikkert ogsaa Norge.

6. Betragter man det første Bind af *Personalhistorisk Tidsskrift*, et stateligt Bind paa ikke mindre end 351 Sider, er det let at se, hvorledes det har dannet Forbilledet for alle de følgende, der nu er kommet gennem 75 Aar. Det er i Virkeligheden paaaldende faa Ændringer, der kan spores i det engang skabte Mønster. Man vil her træffe en stadig Skiften mellem fremstillende Bidrag og Udgivelse af forskelligartet Kildestof. Hertil kommer „Spørgsmaal og Svar“ især af genealogisk Art og et fyldigt, for den Art Publikationer ganske uundværligt, Navneregister.

Bindet indledes med en Artikel af IMMANUEL BARFOD om „Genealogen og hans Arbejde“ skrevet med Liv og Aand og Kyndighed. Den fortjener den Dag i Dag at læses og overvejes. Forøvrigt vil man blandt Bidragyderne finde velkendte Navne og prøvede Kræfter som A. Thiset, S. Jørgensen (Kistrup), H. F. Rørdam, G. L. Wad, Fr. Krarup, Oluf Nielsen o. fl. Det er desuden tydeligt, at man – som det maatte føles naturligt – har bestræbt sig paa at tilvejebringe en nogenlunde ligelig Blanding af norske og danske Bidrag. Saaledes træffer man Norge repræsenteret ved Forfattere som J. F. Lampe, H. J. Huitfeldt-Kaas og Gustav Storm. Senere kom hertil E. A. Thomle, Ludvig Daae, C. J. Anker, D. Thrapp, A. E. Erichsen, S. H. Finne-Grønn, Oluf Kolsrud o. fl.

Fra Begyndelsen var det bestemt som en Hovedopgave for Tidsskriftet at berige Personalhistorien med Bidrag fra utrykte eller hidtil ukendte Kilder. Er der nogen Linie, der præger Tidsskriftets Holdning gennem hele dets Levetid, er det denne. Uden Overdrivelse tør man da betegne „Personalhistorisk Tidsskrift“ som et rigt Skatkammer for dansk – og norsk – Personalhistorie. Her vil man saaledes finde offentliggjort talrige Bidrag i Form af Dagbogsoptegnelser og Memoirer, Breve og Aktstykker, Gravskrifter, Stambøger og Slægtsbøger, medens der til andre Tider er meddelt Matrikeludtog vedrørende nordiske Studerende i Udlandet eller forskelligartede Etatslister. Snart har man indskrænket sig til Behandling af en enkelt Personlighed eller Familie, snart har man offentliggjort mere omfattende Materiale af Betydning for alle Stænder i det danske Samfund, som f. Eks. de personalhistoriske Udtog af Kancelliets Registranter, snart har man haft Opmærksomheden henvendt paa særlige Klasser, – Adel, Hof- og Civilembedsmænd, Gejstlige og Lærde, Officerer i Hær og Flaade,

Læger, Forfattere og Kunstnere – eller paa lokalt bestemte Slægtsgrupper. Heller ikke har man forsømt Tid efter anden at behandle almindelige Spørgsmaal af principiel Betydning vedrørende det genealogiske og personalhistoriske Studium, Bibliografi, Heraldik, Navnesag o. l.¹

Det er paa denne Maade gennem tre Fjerdedele af et Aarhundrede lykkedes at skabe et Samlingsværk af ret enestaaende Karakter, som vort Samfund har Grund til at se tilbage paa med berettiget Stolthed, ikke mindst naar man tager i Betragtning, hvor ringe økonomiske Hjælpekilder og hvor faatallig en Medarbejderkreds der i Virkeligheden har staaet til Raadighed. Det er sandt nok, at ikke ethvert Bind og ikke enhver Række af „Personalhistorisk Tidsskrift“ udmærker sig ved samme Lødhed, men taget under eet vil man her finde et Værk, der ikke blot er af stor Betydning for Biografi og Genealogi, men som ogsaa derigennem rummer talrige Bidrag til Belysning af den sociale og kulturelle Udvikling gennem Aarhundreder. Det bedste Bevis paa Tidsskriftets Værdi foreligger antagelig i den Omstændighed, at saa mange Forskere fra andre Felter har vidst at drage sig det Arbejde, der er nedlagt heri, til Nytte.

En vigtig Nydannelse kom til, da man allerede fra Bind III i særlige Tillæg begyndte at meddele Lister over Dødsfald i Danmark og Norge (fra 1881 at regne). Hermed fortsatte man indtil 8. R. III (for Aaret 1923), da økonomiske Vanskeligheder medførte, at man maatte stille dette Arbejde i Bero. Først fra 11. R. VI kunde man igen tage denne Opgave op og atter meddele saadanne Lister for Danmarks Vedkommende (fra 1944). Der kan næppe være Tvivl om, at lige saa byrdefulde de er for „Samfundets“ Økonomi, lige saa værdifulde er de baade for Forskningen og for praktisk Benyttelse i dagligt Arbejde.

I denne Forbindelse kan nævnes, at man fra 6. R. III begyndte at levere Anmeldelser af personalhistoriske Arbejder. I Begyndelsen indskrænkede man sig som Regel til kortere Omtale af de paagældende Skrifter, senere har man lagt Vægt paa at bringe længere kritiske Recensioner. Medens man før 1915 kun lejlighedsvis havde meddelt kortfattede Notiser i Anledning af Dødsfald inden for den Kreds,

¹ Indholdsfortegnelser til P.T. 1.-2. R. findes i 3. R. I, S. I-XVIII; til 3.-4. R. i 5. R. I, S. I-XVII; til 5.-6. R. i 7. R. I, 1-18. I 9. R. III, S. I-LII findes en samlet Indholdsfortegnelse til 1.-9. R. II (ogsaa som Særtryk); i 12. R. I, S. I-XXXVI til 9. R. III-11. R. VI. En samlet Indholdsfortegnelse og endnu mere et samlet Navneregister til hele Tidsskriftet er vedblivende en vigtig Fremtidsopgave.

som stod „Samfundet“ nær, indførte man fra 6. R. IV i paakommende Tilfælde at bringe udførligere Nekrologer.

Fortjenesten af at have gennemført Udgivelsen af „Personalhistorisk Tidsskrift“ tilkommer i første Række Skriftudvalget og Redaktionen. Medens de skiftende Tidens Skriftudvalg i al Stilhed har udført et stort kritisk, maaske ikke altid tilstrækkeligt værdsat Arbejde, har selve Tilrettelæggelsen og Udgivelsen af Tidsskriftet været betroet Redaktøren. Bd. I–III blev redigeret af FR. KRARUP. Det er ovenfor omtalt, hvorledes Bricka hilste hans Overtagelse af Redaktionen med megen Tilfredshed, men længe varede det ikke, før han ogsaa ved Krarup fandt betydelige Mangler – den 18. November 1883 taler han i et Brev til Rørdam om „Krarups fuldstændige Uduelighed som Redaktør“. Det var da et meget betydeligt Fremskridt, at den solide og strengt skolede, senere Landsarkivar, G. L. WAD fra 1883 afløste Krarup som Redaktør (IV. – 2. R. IV, 1883–89). Derefter fulgte H. W. HARBOU (2. R. V–3. R. III, 1890–94), G. L. GROVE (3. R. IV–VI, 1895–97), C. E. A. SCHÖLLER (4. R. I–II, 1898–99), atter G. L. GROVE (4. R. III–6. R. I, 1900–1911), PAUL HENNINGS (6. R. I–8. R. VI, 1911–27), dernæst i Forening med Skriftudvalget H. HJORTH-NIELSEN (9. R. I–12. R. III, 1928–48) og ALBERT FABRITIUS (12. R. IV–13. R. II, 1949–53).

At opregne de mange Bidragydere, der i Aarenes Løb har støttet Tidsskriftet med deres Arbejde, skal ikke forsøges paa dette Sted.¹ Næsten alle, der har vundet sig Navn i dansk personalhistorisk Forskning, har stillet deres Pen til Raadighed, og „Samfundet“ er dem alle stor Tak skyldig, fordi de trods materielt utilfredsstillende Kaar ikke har vægret sig ved at arbejde med paa Løsningen af de Opgaver, man her havde stillet sig.

7. Udgivelsen af „Personalhistorisk Tidsskrift“ maa ubetinget kaldes vort Samfunds Hovedbedrift. Men foruden gennem dette og ved lejlighedsvis Udgivelse af enkelte særskilte Skrifter har man paa flere andre Maader søgt at virke til Fremme af det personalhistoriske Studium. Et ikke betydningsløst Middel i saa Henseende udgjorde allerede Tidsskriftets Spørgerubrik, hvorigennem personalhistorisk interesserede kunde bringes i Forbindelse med hverandre. I lignende Retning virkede ogsaa Indsamling af Bøger og enkelte Haandskrifter,

¹ I P.T. 5. R. II, 165–65 har P. B. Grandjean meddelt en Fortegnelse over Bidragydere til Tidsskriftet i de første 25 Aar. En Forfatterliste for 9. R. III–11. R. VI (ved Albert Fabritius) i 12. R. I, S. XXXII–XXXIV.

der skulde være i Sekretærens eller Kommissionærens Varetægt og staa til Medlemmernes Raadighed. Da det i det lange Løb viste sig mindre bekvemt, at et Samfund, der ikke ejede noget særligt Bibliotek, end sige Biblioteksrum, laa inde med en Bogsamling, blev denne for Størstedelen 1908 overdraget til Det kgl. Bibliotek.¹

Megen Vægt har man ogsaa i nyere Tid lagt paa at vedligeholde Forbindelsen med de senere tilkomne nordiske Søsterselskaber. Navnlig Paul Hennings var ivrig i saa Henseende og indførte ogsaa en særlig Rubrik i Tidsskriftet, i hvilken der kunde gives Meddelelser om Forhold i andre Lande, der maatte være af Interesse for Personallhistorikere. Forbindelsen med Udlandet understregedes ogsaa ved, at man fra 1913 begyndte at optage udenlandske Fagfæller som korresponderende Medlemmer (fra 1929 ogsaa som Æresmedlemmer).²

Oprindeligt havde „Samfundet“ tænkt alene at indskrænke sig til en Virksomhed af litterær Art. Efterhaanden opstod dog Ønsket om, at Medlemmerne ogsaa nu og da kunde samles til Møder, hvor der kunde blive holdt Foredrag og blive givet Lejlighed til at føre Forhandlinger og deltage i selskabeligt Samvær. Det første Møde af denne Art fandt Sted den 14. Februar 1916, ved hvilket Louis Bobé talte om „Personhistorie og biografisk Portræt“. ³ Senere er man gaaet videre ad samme Vej. Efter at Krigsaarenes Vanskeligheder var overvundne, har man genoptaget Mødevirksomheden, idet et 1953 nedsat „Arbejdsudvalg“ har faaet til Opgave særlig at varetage denne. – I denne Forbindelse kan nævnes, at man 1919, 1929 og 1954 paa højtidelig Maade fejrede „Samfundets“ henholdsvis 40, 50 og 75 Aars Jubilæum. 60 og 70 Aarsmindedagene for Selskabets Stiftelse blev markerede ved almindelige Møder.⁴ Ved Jubilæet 1929 udnævntes som det første danske Æresmedlem Landsarkivar G. L. WAD, og s. A. som det første norske Statsarkivar E. A. THOMLE, den sidst levende af „Samfundets“ Stiftere.⁵

Varetagelsen af Selskabets Administration har ligget i Hænderne paa Bestyrelsen (til 1927 delt i en norsk og dansk Afdeling). En særlig

¹ P.T. III, 368, Tillæg S. 42; 4. R. VI, 285; 5. R. V, 283. Senere tilkomne Boggaver var en Tid opstillet i Rigsarkivet (9. R. II, 191).

² P.T. 6. R. IV, 281; 9. R. II, 271; 9. R. III, 226; 9. R. VI, 273; 10. R. IV, 282; 10. R. VI, 285; 12. R. IV, 201.

³ P.T. 7. R. I, 330.

⁴ P.T. 7. R. IV, 297–300; 9. R. II, 267–72. – 10. R. VI, 285; 12. R. IV, 201.

⁵ Om G. L. Wad se P.T. 9. R. II, 193–99; 271; om E. A. Thomle 10. R. III, 246–47.

Plads inden for denne tilkommer der naturligt nok Formanden. Den danske Afdeling har til denne Dag blot haft seks Formænd. Det var sikkert en stor Støtte for det unge Samfund, at en saa anset og indflydelsesrig Personlighed som Kongens Kabinetssekretær, Gehejmestatsraad J. P. TRAP, tilmed kendt som Udgiver af den store historisk-topografisk-statistiske Danmarksbeskrivelse, var villig til som den første at paatage sig Formandshvervet. Det kan næppe betvivles, at han ved sin store Autoritet har formaaet at skærme den spæde Plante.

Da Trap døde 1885, fik han til Efterfølger Gehejmekonferensraad M. H. ROSENØRN, selv bekendt som historisk Forfatter og Deltager i historiske Foretagender. Den egenhændigt førte Forhandlingsprotokol fra hans Formandstid vidner bl. a. om hans Interesse for „Samfundet“, men da han 1901 var fyldt 77 Aar, ønskede han at afgaa (han døde 1902). For første Gang fik man nu til Formand en virkelig førsterangs Fagmand i den fortjenstfulde Udgiver af det store biografiske Leksikon, Rigsarkivar C. F. BRICKA. Han stod ubestridt som Personalhistoriens ypperste Dyrker i Danmark, og fra Begyndelsen havde han paa virksom Maade øvet Indflydelse paa „Samfundets“ Skæbne. Man kunde derfor med Grund have ventet sig meget af hans Formandstid, men desværre gik han allerede den 23. August 1903 bort, blot halvandet Aar efter sit Valg til Formand.

Til Formand valgtes nu (1904) enstemmigt Arkivar A. THISET, den højt fortjente Adelshistoriker og Sfragistiker. Thiset beklædte Formandspladsen til sin Død 1917. Talrige værdifulde Bidrag har han beriget vort Tidsskrift med, og endnu i sit sidste Leveaar holdt han i Selskabet et stærkt paaskønnet Foredrag om dansk Heraldik i Fortid og Nutid. I en økonomisk vanskelig Overgangsperiode skyldtes det hans personlige Indgriben, at de paatænkte Sparebestræbelser fra Statens Side ikke kom til at ramme „Samfundet“ paa dødbringende Maade, og i hans Formandstid lykkedes det at bevæge Hendes Majestæt Enkedronning LOUISE († 1926) til 1913 at paatage sig Hvervet som Protektrice for vort Selskab.¹

De følgende 31 Aar (1917-48) beklædtes Formandspladsen af kgl. Ordenshistoriograf, Dr. phil. LOUIS BOBÉ, hvis Personlighed og Livsværk sikkert vil være i frisk Erindring. Fra 1904 havde han været Medlem af „Samfundets“ Bestyrelse, og allerede i 1888 havde han

¹ Om Thiset se P.T. 7. R. II, 243-47; om Dronningens Protektorat 6. R. IV (foran); 8. R. V, 1-2; om Kammerherre, Etatsraad Gotthold Krag († 1944), der baade formidlede Dronningens Overtagelse af Protektoratet, og at „Samfundet“ blev betænkt i Dronningens Testamente, 11. R. V, 63-64.

som ung Student faaet optaget sin første Artikel i „Personalhistorisk Tidsskrift“. Den lange Aarrække, hvori Bobé selv førte Forsædet i sit gamle Selskab, blev rig paa mange Slags Omskiftelser. Tidernes stadig tungere økonomiske Tryk vakte hans Bekymring og stækkede den frodige Virksomhed, som især Samarbejdet med Ungdomsvennen Paul Hennings¹ havde kaldt frem. Vemodig, om end naturlig, var Opløsningen 1927 af det gamle Baand med norsk slægtshistorisk Forskning. Intet formaaede dog at kue Louis Bobé's Nidkærhed. I over 60 Aar tjente han „Personalhistorisk Tidsskrift“ med sin altid villige Pen, med forbilledlig Troskab holdt han i gode Tider som i onde fast ved vort „Samfund“, og med Utrættelighed og Ildhu dyrkede han til det sidste den Muse, han som ung havde givet sit Hjerte.²

8. Et Selskab som „Samfundet for dansk Genealogi og Personalhistorie“ bestaar ikke i saa mange Aar, uden at forskelligartede Vanskeligheder vil vise sig. Der er ovenfor redegjort for, hvorledes allerede i „Samfundets“ første Aar alvorlige Divergenser truede med at sprænge den unge Organisation, og til Tider kan vel ogsaa senere modstridende Standpunkter og Interesser have fremkaldt mere eller mindre dybtgaaende Spænding.

Alvorligere er det økonomiske Problem, for dette som for saa mange lignende Selskaber. Allerede i 1898 hører man Tale om, at Tidsskriftets Arkantal paa Grund af Trykningsomkostningerne maatte indskrænkes, og 1921 hedder det, at „Samfundets“ Regnskab „er ret trøstesløst“. ³ Trods Lyspunkter er Vanskelighederne ikke blevet mindre siden da. Saa tidligt som 1881 opnaaede Selskabet vel sit første – senere fortsatte og forøgede – Aarsbidrag fra den danske Stat, andre Understøttelser har man siden lejlighedsvis modtaget fra den Raben-Levetzauske Fond, den grevelige Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse, den Skrikeske Stiftelse, den Carlsen-Langeske Legatstiftelse, Alfred Goøds personalhistoriske Fond, Dansk historisk Fællesfond, hvori det 1944 lykkedes at faa „Samfundet“ optaget som participerende Selskab, desuden kærkomne Gaver fra privat Side. Ikke desto mindre viser det sig, at „Samfundets“ Indtægtskilder ikke kan holde Trit med de i hastig Takt enormt voksende Udgifter til Papir og Trykning. Med Taknemmelighed maa det da paaskønnes, at en privat Hjælpeaktion

¹ Jvfr. Bobé's Nekrolog over Paul Hennings i P.T. 8. R. VI, 173–74.

² Nekrolog i P.T. 12. R. VI, 184–86; Bibliografi over hans Produktion til 1937 10. R. IV, 5–74. Skrivelse ved hans Afgang som Formand 12. R. III, 198.

³ P.T. 4. R. I, 312; 7. R. V, 261.

under Navn „Personalhistorisk Tidsskrifts Venner“ 1952 er blevet dannet. Forøgede økonomiske Hjælpekilder er dog stadig påkrævede.

Andre Vanskeligheder er af mere aandelig Karakter. Et Samfund som det personalhistoriske og dets Tidsskrift skulde gerne være som et rummeligt Hus, bag hvis Mure der kan være Hjemsted baade for Biografi og Genealogi, baade for den mere privatbetonede Slægtsinteresse og for den egentlige Forskning. Det er dog ikke altid let at faa de forskelligartede Tendenser til at gaa i Spand sammen, og det kan ikke paa Forhaand forventes, at alle Medlemmer med lige Interesse kan omfatte alle Sider af „Samfundets“ Virksomhed.

Særlig Grund til Bekymring volder det Forhold, at Personalhistorien ikke i samme Grad som før nyder godt af Forstaaelse fra den „faghistoriske“ Forskning.¹ I 1879 stillede Sagen sig anderledes. Flere betydelige Historikere sluttede Kreds om „Samfundet“, som der i det hele taget inden for det ældre Slægtled af danske Historikere fandtes ikke faa, der tillige havde udmærket sig ved personalhistoriske Arbejder. Velgørende i denne Sammenhæng er det ogsaa at tænke paa, at den store Mærkesmand i moderne dansk Historieforskning Kristian Erslev lige fra Selskabets Stiftelse 1879 til sin Død 1930 stod som et trofast Medlem i vore Rækker, ligesom han ogsaa har beriget Tidsskriftet med et værdifuldt Bidrag² og som selvstændig Publikation for Samfundet har udgivet „Danmark-Norges Len og Lensmænd 1596–1660“ (1885).

I nyere Tid har Udviklingen medført, at der ofte fra faghistorisk Side ses med en vis Kølighed paa Personalhistorien. Det er forstaaeligt nok, at man kan føle Trang til at være paa Vagt over for de kun alt for yppige Vildskud, som velment, men uskolet Amatørvirksomhed ofte skyder paa dette Træ i vor skrivelystne Tidsalder, men det maa betegnes som et alvorligt Tab baade for Historien og Personalhistorien, hvis Kløften mellem dem skulde blive for vid.

Just i en Tid som vor, der som kun faa andre har haft Lejlighed til at lære Mennesket at kende – Mennesket paa Godt og Ondt –, skulde man dog ikke i det almindelige historiske Arbejde forsmåa den Disciplin, der til særlig Opgave har valgt sig at fremme Kendskabet til den enkelte Personlighed gennem Biografien og til Slægternes

¹ Hvor betegnende er det ikke, at Ellen Jørgensen i sin „Historiens Studium i Danmark i 19. Aarhundrede“, 1943, ikke har ment at kunne ofre en Linie paa Omtale af det personalhistoriske Samfund!

² P.T. III, 18–39: Slægtskabsforbindelser mellem dansk og svensk Adel i Tiden før Kalmarunionen.

Følge i Genealogien. Ogsaa for Personalhistorien vil det i det lange Løb være til ubodelig Skade, om man skulde tabe det bredere historiske Perspektiv og den strengere metodiske Skoling af Syne. Til Bedste for begge Parter maa man da haabe, at Fremtiden atter vil hidføre det gamle harmoniske Forhold mellem Historie og Personalhistorie.

Gennem 75 Aar – ubrudt af to Verdenskrige og ikke faa Kriseperioder – har „Samfundet for dansk Genealogi og Personalhistorie“ faaet Lov til at øve sin Gerning og udfylde sin Plads paa Historieforskningens vide Mark. Der er da Grund til i Taknemmelighed over, hvad det er blevet os forundt at udrette, med Fortrøstning at se Fremtiden i Møde og udtale Haabet om, at „Samfundet“ vedblivende maa faa Kaar til at fortsætte sin stille, støtte Virksomhed. Gid det aldrig maa savne den fornødne økonomiske Støtte eller i tilstrækkeligt Tal skolede og uselviske Medarbejdere! Kun derigennem vil det kunne lykkes at højne den personalhistoriske Forskning, at skabe Respekt om vort Arbejde, at give vort Bidrag til Belysning af den almindelige historiske Udvikling, som aldrig tilfulde vil kunne forstaaes uden indgaaende Beskæftigelse med Menneskets Rolle i Hændelsesforløbet – de enkelte Personligheters og de enkelte Slægters.

TILLÆG

I.

1879 8. Juni. Assistent Sofus Elvius indbyder Biskop, Dr. theol. C. T. Engelstoft til at være Medstifter af et personalhistorisk Selskab.

8 Juni 1879.

Højærværdige Hr. Biskop.

Efter at jeg i længere Tid havde næret Tanken om at faa oprettet et personalhistorisk Selskab, for derved at faa udgivet af de utrykte Kilder, man nu i saa høj Grad savner ved slige Studier, bragte jeg denne Tanke frem, for omtrent et Aar siden, for nogle af mine litterære Venner, men uagtet disse udtalte sig gunstigt for den, lod jeg den dog hvile, til jeg i Paaske iaar var i Besøg hos Pastor Imm. Barfod i Vaabensted, her blev Planen nøje overvejet, og Resultatet blev, at Barfod udarbejdede en Indbydelse, medens jeg skrev et Forslag til Love. I en snevrere Kreds fremkom jeg nu med Forslaget, og efter et Par Møder blev man enige om den vedlagte Indbydelse og Plan. Det blev dernæst bestemt at opfordre de paa Blad *a* paa vedlagte Bilag anførte

Herrer til at underskrive som Indbydere sammen med de paa Blad *b* anførte, der alt have underskrevet den, samt dernæst at anmode Professor L. Daa i Christiania¹ om at samle en lignende Kreds af Indbydere i Norge.

Idet jeg nu beder Dem, højlræde Hr. Doctor, at støtte Sagen med Deres store Anseelse, tillader jeg mig tillige at udbede mig Deres behagelige Udtalelser saavel om Planen i det hele som om de enkelte Punkter og Spørgsmaal, Indbydelsen maatte give Anledning til.

De oprindelige Forslag fra Pastor Barfod og mig har jeg den Ære tillige at vedlægge til behagelig Gjennemsyn.

Med største Højagtelse forbliver jeg

højærværdige Hr. Biskop

Deres ærbødigste

Sofus Elvius.

Højvelbaarne

Højærværdige

Hr. Biskop Dr. th. Engelstoft

Commandør af Dbg. DM. p.p.

(Original i C. T. Engelstofts Privatarkiv i Rigsarkivet med Paaskrift af Engelstoft: „besv. 9 Juni“).

2.

1879 14. Juni. Sognepræst i Brændekilde, Dr. phil. H. F. Rørdam tiltræder Sofus Elvius' Opfordring til at være Medstifter af et genealogisk-personalhistorisk Selskab.

Brændekilde 14/6 1879.

Hr. Assistent Elvius!

Tak for Deres venlige Brev! Med Fornøjelse underskriver jeg Indbydelsen til Stiftelse af et genealogisk-personalhistorisk Selskab, idet jeg ønsker Lykke til Foretagendet. Ogsaa glæder det mig, at De er kommen i Forbindelse med min gamle Ven Im. Barfod, der er en ualmindelig dygtig Arbejder i det personalhistoriske Fag, om han end ikke har faaet meget udgivet.² Hvad det fremtidige Tidsskrift angaar, vil jeg raade Dem ikke strax at fylde det med for meget Raamateriale, der let dræber Interessen hos det store Publicum, men hellere vælge Moes norske personalhist. Tidsskrift³ til Forbillede. Uni-

¹ Professor i Historie, Dr. phil. Ludvig Daae (1834-1910). Daae blev Medlem af Bestyrelsen for den norske Afdeling 1882.

² Sognepræst i Vaabensted, siden Provst, Immanuel Barfod (1820-96), sammen med hvem Rørdam havde udgivet „Kirke-Kalender for Slesvig Stift“, 1-2, 1862-64. Barfods ypperste Arbejde er hans „Den fælsterske Gejstlighedens Personalhistorie“, 1-2, 1851-54.

³ Tidsskrift for den norske Personalhistorie, udg. af Bernt Moe, 1. R. 1.-9. Hefte, 1840-46.

versitetsmatriklen burde helst udgives som et Hele for sig (om end heftevis), og ikke stykkes ud i 100 Stykker i et Tidsskrift. S. B. Smith og jeg havde tænkt paa at udgive den i Anledning af Univ. Festen. Men det lykkedes os ikke at finde den fornødne Understøttelse dertil.¹ De vil altsaa deraf se, at for min egen Person har jeg intet imod Materialsamlinger. Men skal man under vore smaa Forhold samle et Publicum, tør man ikke indskrænke sig dertil, med mindre man forud kan sikre sig en klækkelig aarlig Understøttelse af offentlige Midler, hvad der vel neppe er stor Udsigt til for dette Samfund.

Med Højagtelse forbindligst

H. F. Rørdam.

(Original i Sofus Elvius' Papirer i Det kgl. Bibliotek Nr. 16 a).

3.

1879 25. Septbr. Biskop, Dr. theol. C. T. Engelstoft erklærer sig villig til at underskrive en Opfordring til at skaffe det personalhistoriske Selskab Medlemmer.

Odense d. 25 Sept. 1879.

Med Fornøielse opfylder jeg herved Deres Ønske og sender mit Navn til Benyttelse ved Bestyrelsens Opfordring, i hvilken jeg seer et meget heldigt Middel til at skaffe Selskabet Medlemmer – hvad ellers falder vanskeligt udenfor Indbydernes Kreds – uden man er istand til at udsende en Prøve paa Tidsskriftet. Jeg har mere Udsigt til at skaffe nogle Bidrag til Selskabets Archiv end Medlemmer, thi her i Provindserne er der for Tiden ikke nogen god Jordbund for lærde Foretagender.

Deres ærbødige

C. T. Engelstoft.

S. T.

Hr. Assistent Elvius.

(Original i Sofus Elvius' Papirer i Det kgl. Bibliotek, Nr. 16 a).

4.

1880 ca. 18. Febr. Sognepræst, Dr. phil. H. F. Rørdam henstiller til Sofus Elvius at trække sig tilbage fra Redaktionen af „Personalhistorisk Tidsskrift“.

[1880 ca. 18. Febr.]

Kære Hr. Elvius!

Som den, der nærmest har foranlediget, at De er blevet valgt til Redaktør af det genealogiske Selskabs Tidsskrift, paaligger der mig den ubehagelige Pligt at underrette Dem om, at der blandt *alle* Bestyrelsens Medlemmer har

¹ Udgaven af „Kjøbenhavns Universitets Matrikel“ for 1611–1829, 1–3, blev først besørget 1890–1912 af S. Birket Smith alene.

dannet sig den Antagelse, at dette Arbejde ikke ret ligger for Dem, men at det vilde være heldigt, om det kunde blive overdraget til en anden. Personlig nærer jeg saa megen Hengivenhed for Dem, og alle anerkjende vi saa fuldkommen Deres Fortjenester af Selskabets Stiftelse, at det er vort Ønske, at De fremdeles maatte blive i Bestyrelsen som dens Sekretær, dog saaledes at de egentlige Redaktionsforretninger afgives til en anden, i det vi nemlig have bestemt at anmode Fr. Krarup¹ om at overtage disse Forretninger. Det var under Forhandling at tilstille Dem en officiel Skrivelse med de andre Bestyrelsesmedlemmers Underskrift, men jeg udbad mig at gjøre Dem Meddelelsen privat, ikke fordi jeg ynder den Slags Forretninger, men fordi jeg antog, at De af hele min Færd vilde have faaet det Indtryk, at jeg ikke blot ikke nærer nogen Uvilje imod Dem, men meget mere en ikke ringe Godhed, og at jeg vilde skaane Dem for større Ubehagelighed end højest fornødent.

Jeg imødeser Deres Meddelelse om, at De gaar ind paa det antydede Forslag. Det skulde gjøre mig særdeles ondt, om De optog Sagen i Vrede. Nogen saadan er i Sandhed ikke tilstede fra min eller overhovedet fra nogen af Bestyrelsesmedlemmernes Side; men vi søge kun at fremme, hvad vi anse for tjenligst for Selskabet. Personlig nærer jeg ogsaa Frygt for, at den overordentlige Kraftanstrengelse, De har udfoldet, har været skadelig for Deres Helbred. Maaske vi[de] det derfor [være] det lempeligste, om De vilde meddele Bestyrelsen, at De af Helbredshensyn ønskede at fratræde Redaktionen, men forøvrigt var villig til at støtte Selskabet efter Evne.

Jeg skriver dette Brev saaledes, at det kan afgives til Dem, naar Deres Helbredstilstand tillader Dem at modtage det. Forøvrigt er det mit hjærtelige Ønske, at De maatte ganske gjenvinde Deres Sundhed, og at vi længe maatte have Dem i Bestyrelsen i vort Selskab.

[H. F. Rørdam].

(Koncept i Ny kgl. Saml., 4°, 2987. Forkortelserne opløst i Gengivelsen. Jvfr. S. VIII).

5.

1880 25. Febr. Raadstuearkivar, Dr. phil. Oluf Nielsen beklager Nødvendigheden af at have deltaget i Opfordringen til Sofus Elvius om at trække sig tilbage fra Redaktionen.

25 Feb. 80.

Højestærede Hr. Elvius!

Hermed sender jeg Dem tilbage Optegnelserne om Familien Bagger og takker Dem hjærteligt derfor. Det gør mig ondt, at De er syg, og har i denne Tid dobbelt Medfølelse med Dem, dels fordi jeg selv har været syg i henved 14 Dage, dels fordi jeg har været medvirkende til at berede Dem en stor Skuffelse. Det kan nok synes, at det er hårdt, at De, efterat have opofret

¹ Assistent i Gehejmearkivet Frederik Krarup (1841–1910), Redaktør af P.T. 1880–82.

et Aar på at stifte vort Selskab og anvendt både Tid og Omkostninger på at få det hele i Gang, på engang får Underretning om, at man ikke anser Dem for skikket til at forestå Redaktørforretningerne. Men var det dog ikke bedre, at De trådte fra nu, inden noget var udgivet, end at det først udkomne skulde vise sig at være så uheldig redigeret, at allerede det skulde blive en Pind til Selskabets Ligkiste. Der hører foruden de omfattende Kundskaber så mange praktiske Erfaringer til forat være Redaktør, at det er en meget vanskelig Opgave. Vi erkender alle Deres opofrende Flid og gode Vilje, og De må tro, at vi nærer kun venlige Følelser ligeoverfor Dem, men for det Selskabs Skyld, som vi nu engang er udnævnte til at have Tilsyn med, kunde vi ikke andet. Det var Bestyrelsens største Fejl, at den udnævnte Dem til Redaktør, ti det var vel bekendt, at Grunden til, at Normændene var så træge, var, at man ingen Garantier fandt i Deres Navn. Fordi De ikke er Redaktør, vedbliver De dog med at være Sekretær, i hvilken Stilling De vil kunne vedblive med at virke for Selskabet som hidtil. Jeg håber, at De også fremdeles vil vedblive med de Arbejder, hvormed De vilde forsyne Tidsskriftet, og at De med Tiden vil finde, at De er bleven befriet for mange Bryderier, medens De uhindret kan vedblive med Deres Arbejder til Selskabets Fremme. Der er sikkert ingen af Deres Venner, der vil dømme ringere om Dem, fordi De ikke bliver Redaktør, Deres Fortjenester af Selskabet vil ikke glemmes, og Deres flittige Arbejden vil altid finde Påskønnelse både ved Arbejdets egen Belønning og på mange andre Måder.

Det var mig en Trang at skrive et Par Ord til Dem, så snart jeg var kommen op af Sengen, og jeg beder Dem modtage disse Linier som et velment Forsøg på at vise, at jeg personlig nærer venskabelige Følelser for Dem.

Deres forbundne

O. Nielsen.

(Original sst. som Nr. 3).

6.

1880 1. Marts. Assistent Sofus Elvius meddeler Geheimeetatsraad J. P. Trap, at han nedlægger Redaktionen, evt. ogsaa Sekretærposten.

Kjøbenhavn d. 1/3. 1880.

Til Formanden for Samfundet for dansk-norsk Genealogi og Personalhistorie Hr. Geheimeetatsraad Trap, Stk. af Dbg. D.M. p.p.

Herved tillader jeg mig at meddele, at jeg, uagtet jeg ugjerne gjør det, – da jeg ved at stifte Samfundet har offret Tid, Kræfter og Penge –, nedlægger Redaktionen, da jeg sætter Samfundets Interesse højere, og tilbyder, saafremt det ønskes, tillige at fratræde Sekretærforretningerne.

Jeg forbliver etc.

Sofus Elvius.

(Afskrift i Ny kgl. Saml., 4°, 2987, ved Elvius' Breve til H. F. Rørdam).

7.

1880 8. April. Sognepræst i Vaabensted Immanuel Barfod beklager i Brev til H. F. Rørdam Bestyrelsens Optræden over for Sofus Elvius og meddeler sine Tanker om det personalhistoriske Selskab og dets Tidsskrift.

Våbensted, 8 april 1880.

Kære Rørdam!

Med oprigtig tak for lån sender jeg Dig herved tilbage det såre værdifulde uddrag af matriklen, af hvilket jeg just ved min søn mejeristen,¹ som på grund af særligt uheld (da hans principal gik fallit) har været ausser Dienst et par måneder nu til majdag, har taget en afskrift. Det er et værdifuldt aktstykke, af den slags, som jeg havde håbet optaget i vort ny tidsskrift, men nu da jeg har set dettes 1ste hæfte, er alle mine skønne drømme svundne. For at få et sådant „*personalhistorisk*“ tidsskrift udgivet, behøvedes virkelig ikke stiftelsen af et „*genealogisk*“ selskab. Dengang jeg skrev den første indbydelse til selskabets dannelse, havde jeg – lige så lidt som Elvius – tanke om et tidsskrift: jeg vilde blot have et genealogisk fostbroderskab, en forening af mænd, der var flittige samlere, gensidig meddelte hverandre, hvad de samlede; det var et næt, jeg vilde have spændt ud over landet (Norge tænkte jeg da ikke på).

Da Elvius kort efter meddelte mig om de fornemme samlinger og om et tidsskrift af sådanne lette stykker, som folk kunde have „fornøjelse“ af at læse (som indledning til middagsøvn), så vidste jeg nok, hvad klokken var slået. Og da jeg så siden så de første livstegn til organisationen af det fine selskab, så var det mig klart, at den gode Elvius var overlistet, og at man nu lavede en ret sammen, som jeg for min part ikke brød mig stort om at spise. Hvad jeg da har at indvende mod det *personalhist.* tidsskrift? Slet ikke noget, men når man fører en rød fuks ind på min stald, når jeg har ladet købe en gråskimmel, så bliver jeg skuffet. Det bliver ikke noget for „de tørre genealoger“ (s. 25).²

Nu, da jeg ikke har været personlig engageret i hele denne forestilling, har jeg ikke noget videre at beklage mig over, uden at man har fået lokket mig til at anbefale den ved en artikel i Berl. tid.³, og indlede tidsskriftet ved et stykke, jeg helst skulde ladet uskrevet⁴, både fordi det ikke dur synderlig

¹ Formentlig Andreas Thomsen Barfod (1854–1921), siden Sognepræst i Raarup, til 1880 beskæftiget ved Landvæsen (Fr. Birkedal-Barfod, Stamtavle over Slægten Barfod – Barfood – Barfoed, 1925, S. 121).

² P.T. I, 24–25: A. Thisets Bemærkning om, at „Bestræbelserne for at kalde en gammel Slægt [ɔ: Krabbe] frem af dens nu 100 aarige Forglemmelse ville interessere Flere end blot de tørre Genealoger“.

³ Berlingske Tidende 1879 20. Novbr. (Nr. 271). I denne Artikel slaar Barfod stærkt til Lyd for den ansvarlige Bevarelse af Kirkebøger, Epitafier o. l.

⁴ P.T. I, 1–9 „Genealogen og hans arbejde“.

lig, og fordi jeg dermed spytter mig selv i øjnene, eftersom hr. Krarup naturligvis har det mål at skyde fra sig alt, hvad der angår både „genealogen og hans arbejde“ – endvidere er der jo vist mig den umådelige ære, at man har bedet mig om et par betænkninger, og sendt mig et par honningsøde breve med taksigelser både for og bag.

Men det egenlige Kainsmærke, som det ny tidsskrift har i panden eller på titelbladet, er Krarups navn og den med stor genialitet affattede sætning, som findes på omslaget: „Da han under ... den danske afdeling“.¹ Elvius var af 2 grunde en torn i øjet på de herrer, der ønskede at få hans plads og forrykke samfundets formål: 1) var han *kun* genealogisk samler, 2) var han en af de „mænd, som arbejde så at sige i blinde ... og hvis fællesmærke man vel kan betegne som den talentløse middelmådighed ... ægte børn af ukyndighed og åndløshed“ (Bricka [i] sidste hefte af Hist. tidsskr.)² – han hørte ikke til de lærdes lav, han var jo ikke engang student. Og så kom hans sygdom ret tilpas til at få – ja jeg véd ikke, om jeg skal sige, – lokket, truet eller fodset selskabets stifter ud af sin stilling, mens man så bag efter mener at kunne affærdige ham med tom smiger (æresmedlem) og nogle nådespenninge! Fy!

Det kan gærne være, at E. ikke var den stilling som redaktør fuldt voksen (skønt han har store kvalifikationer, som Krarup ikke har), men uædelt var det at bruge hans sygdom som en skingrund til at fjerne ham – man skulde hjulpet ham, tilbudt ham hjælp under hans sygdom, men ikke tilføjet ham en så dybt som muligt sårende krænkelser og så bag efter hånet ham med falsk smiger.³

Din gamle Ven

Imm. B.

(Original i Ny kgl. Saml., 4°, 2987).

¹ Sætningen lyder i sin Helhed saaledes: „Da han [o: Sofus Elvius] under en paakommen alvorlig Sygdom imidlertid maatte ønske Lettelse i de forskjellige Sysler, han havde paataget sig og stadig omfattede med usvækket Iver og rastløs Nidkjærhed, enedes den samlede Bestyrelse med nærværende Meddeler [o: Fr. Krarup] om Overtagelse af Forretningerne som Redaktør og som Sekretær for den danske Afdeling.“

² Historisk Tidsskrift 5. R. I, 706 (C. F. Brickas Ord i en Anmeldelse af E. Carstensen, Hjørlande Sogns Historie, 1878).

³ I Fædrelandet 1880 16. Juni (Nr. 136) findes en Artikel, undertegnet „en Nordmand“ [vistnok Adjunkt Arnesen i Frederikshald], hvori der ankes over, at det første Hefte af P.T. indeholdt for lidt genealogisk Stof, desuden over, at Immanuel Barfod ikke havde faaet Sæde i Bestyrelsen. Endelig kræves der en Redegørelse fra Samfundsraadet for dets Holdning over for Sofus Elvius, hvis Fortjenester stærkt berømmes. Bricka og Oluf Nielsen fraraadede – og fik sat igennem –, at der blev givet noget Svar paa dette „kostelige Stykke“ (Bricka til Rørdam 1880 26. Juni).